
**A PhD/DLA-képzéssel és a képzésben résztvevő
hallgatók életminőségével kapcsolatos javaslatok az
Nftv. közelgő módosítása kapcsán**

Készítette:

Doktoranduszok Országos Szövetsége

Budapest, 2014.

1062 Budapest, Bajza u. 32
Tel / fax: 1-222-1819
dosz@dosz.hu
www.dosz.hu

1. Doktoranduszi időszak beszámítása a nyugdíjjogosultság megállapítása során

A társadalom általános előregedése miatt elképzelhető, hogy az öregségi nyugdíjjogosultság eléréséhez szükséges jövőbeni, vélhetően átalakuló feltételek az állampolgárok számára nehezebben lesznek teljesíthetőek. Ennek következtében előfordulhat olyan helyzet, hogy a nyugdíjjogosultság eléréséhez rendkívül hosszú időn keresztül fennálló munkaviszony (szolgálati idő) válik szükségessé, amelyet a jogszabályi előírásoknak megfelelően, a **doktori képzést nappali munkarendben** folytató PhD- és DLA-hallgatók a képzés ideje (36 hónap) miatt nem tudnak majd teljesíteni.

Hasonló probléma állhat elő akkor, ha a fokozatot szerzett doktorandusz valamilyen ok miatt idejekorán nyugellátás igénybevételére szorul – például olyan mértékű rokkantságot szenved el, amely mellett lehetetlen a munkavégzés. Ebben, valamint további számos szolgálati jogosultságot igénylő esetben is a folyósított díj mértéke nagyban függ a ledolgozott munkanapok számától, ami hátrányosan érinti a nappali munkarendű PhD- és DLA-hallgatókat, akik képzésük idejét nem vetethetik figyelembe a nyugdíjjogosultság vizsgálata során.

Tisztelettel felhívjuk a figyelmet arra, hogy a nappali tagozatos doktoranduszok **ugyanolyan értékteremtő, teljes értékű munkát végeznek**, mint a felsőoktatási intézménnyel foglalkoztatási jogviszonyban lévő oktatók. A doktoranduszok jelentős része a kötelező kutatási feladatai mellett – az esetek döntő többségében külön juttatás nélküli – oktatási, mentori, tehetséggondozási, publikációs, adminisztrációs tevékenységeket is végez. Ezért jogosnak véljük azon igényünket, hogy a nappali tagozatos doktori képzés ideje (jelenleg 36 hónap) számítson bele a majdani nyugdíjjogosultság megállapításába, vagyis a szolgálati időbe. Hangsúlyozni szeretnénk, hogy amennyiben támogatandónak ítélik kérésünket, akkor azt visszamenőleges hatállyal juttassák érvényre, hisz a korábbi doktorandusz jogviszonnyal rendelkező kollégáink is hátrányt szenvednek ezen a téren.

Kiemelten hangsúlyozzuk továbbá, hogy a Doktoranduszok Országos Szövetsége elkötelezett a felsőoktatás és a doktori képzés minőségi színvonalának biztosításában és emelésében, így a nyugdíjjogosultság megállapítására vonatkozó kérésünk **kizárólag csakis azon nappali tagozatos doktori képzésben részt vett, vagy résztvevő doktoranduszokra vonatkoznak, akik a képzést sikerrel befejezték/befejezik, vagyis doktori fokozatot szereztek/szereznek.**

Arra kérjük Tisztelt Miniszter Urat, hogy támogassa a PhD- vagy DLA-képzésben eltöltött idő, megszerzett ösztöndíj nyugdíjjogosultság vizsgálata során történő figyelembevételét!

2. Doktoranduszok után fizetett hallgatói normatíva

Hosszabb távon részint a doktoranduszok élethelyzetét, részint pedig a doktoranduszok érdekképviselőinek működését is könnyebbé tenné egy, az állami ösztöndíjas finanszírozásban tanulmányokat folytató doktoranduszok után az állam által folyósított **doktorandusz-hallgatói normatíva** létrehozása. Ebből a doktoranduszok után folyósított, intézményi szinten elosztott új normatívából lehetne például tudományos kutatások, előadások finanszírozását megvalósítani (pályázati alapon); csökkenteni az egyes doktoranduszok közötti szociális különbségeket különleges helyzetek, így különösen gyermekvállalás esetén; lehetne rendezni a doktoranduszok által végzett oktatási-oktatásszervezési munka ellentételezését; de a jelenleg költségvetés nélkül működő intézményi doktorandusz önkormányzatok működését is ebből lehetne finanszírozni.

Ez igényelné ugyan többletforrások bevonását, hiszen ezt az új normatívát semmiképpen sem volna szabad a jelenlegi hallgatói vagy doktoranduszi normatívából elkülöníteni, hanem új forrást kellene rendelkezésre bocsátani. Amennyiben új források rendelkezésre bocsátása nélkül kerülne sor a források pántlikázására, az vagy ellehetetlenítené a graduális képzésben tanuló hallgatók esetében például az ösztöndíjainak kifizetését, ha a hallgatói normatíva egy részét

csoportosítanak át illetően módon; vagy pedig a doktoranduszi ösztöndíjak mértékének csökkenését eredményezné, ha a doktorandusz ösztöndíjak egy részét vonnák el, ami nyilvánvalóan a PhD/DLA-hallgatók érdeke ellen való.

Kérjük, Tisztelt Miniszter Úr, támogassa egy új, doktorandusz-hallgatói normatíva létrehozását!

3. A doktori képzés időtartamának növelése

Napjainkban egyre több helyen megjelenő igény a doktori képzés időtartamának növelése. Elsősorban a természettudományos, műszaki és orvostudományi területeken jelentkező igény lenne egy – állam által finanszírozott, ösztöndíjas – 4. képzési év bevezetése. Nemcsak ezeken a területeken, hanem általánosságban is megfigyelhető ugyanakkor az a trend, hogy a fokozat kiadását egyre erősebb publikációs kritériumok teljesítéséhez kötik a doktori iskolák. Ez a folyamat összességében hasznos, hiszen egy erős publikációkkal (impaktfaktoros vagy MTA szerinti „A” kategóriás besorolással bíró folyóirat-publikáció) rendelkező doktorandusz, doktorjelölt vélhetően magas színvonalon írja meg értekezését is. Az ilyen folyóiratok azonban nehezen érhetőek el egy fokozattal még nem rendelkező ifjú kutató számára, így sok esetben csak a jelenlegi formájában működő képzés lezárását és az abszolutórium kiadását követően tud a PhD- vagy DLA-hallgató publikációs követelményeinek maradéktalanul eleget tenni.

A doktori képzés időtartamának négy évre történő emelése elegendő időt szolgáltat ahhoz, hogy a megkezdett kutatást a fokozatszerzéshez szükséges színvonalon végig lehessen vinni. Továbbá lehetőséget teremtene arra is, hogy a doktori képzésből felsőoktatás-pedagógiai és a tudománymenedzsmenttel, illetve az intézményi és pályázati menedzsmenttel kapcsolatos ismereteket is át lehessen adni a doktoranduszok számára.

A négyéves doktori képzés lehetséges szerkezetét az alábbiak szerint látjuk megvalósíthatónak:

Az első két évfolyamon a jelenlegi tantárgyak mellett két lehetséges modul, egyrészt a pedagógia, másrészt pedig a tudománymenedzsment, innovációmenedzsment és a vállalkozói ismeretek közül választhatnak a PhD- vagy DLA-hallgatók. Azon doktoranduszok számára, akik a felsőoktatásban képzelik el jövőjüket, célszerű a pedagógiai modult választaniuk, akik pedig a versenyszférában kívánnak elhelyezkedni, ajánlott a másik modult választaniuk. Emellett az első két évfolyamon kerülhetne sor – a kutatási tevékenység mellett – óratartásra is. Ehhez képest harmad- és negyedéven csak kutatási tevékenységet végeznének a doktoranduszok a disszertációírás mellett.

További alternatívaként a négyéves képzés úgy is kialakítható, hogy a jelenlegi doktorjelölti időszak integrálódik a PhD- vagy DLA-képzés hároméves folyamatába. Noha a Doktoranduszok Országos Szövetsége véleménye szerint nagyszerű lehetőség a doktori képzések részbeni tartalmi reformját és a képzési idő megváltoztatását egy lépésben megvalósítani, kétségtelen tény, hogy a képzés jelenlegi struktúrája is átállítható a háromévesről négyéves ciklusra.

Arra kérjük Miniszter Urat, hogy az illetékes minisztérium írjon ki pályázatot egyénileg elérhető, finanszírozott 4. évi ösztöndíjakra! Amennyiben a pályázó tudományos eredményei és kutatásainak állapota alapján ez indokoltnak tűnik, legyen lehetőség a 4. évi ösztöndíj biztosítására.

4. A doktorképzés és a szakvizsgák rendszerének összehangolása

A szakvizsgázás jelenlegi rendszere nem motiválja a szakvizsgákat arra, hogy a zömében inkább gyakorlatias vizsgák teljesítése során felhalmozott tudásukat kellő elméleti alapozással is támogassák. Mindennek a fordítottja is igaz: a PhD- vagy DLA-fokozat megszerzése jelen pillanatban nem kap kellő elismerést a szakvizsgák

rendszerében. Pedig a szorosabb együttműködésre nagy szükség lenne: a gyakorlatban is alkalmazható kutatások végzése segítené azon területek tudományának részbeni reformját, amelyeken jelenleg erős szakvizsga-rendszer működik (pl. orvostudomány, jogtudomány). A két kiemelt területen nagy szükség lenne, hogy az egyetemvárosok közegészségügyi és igazságszolgáltatási helyein túlmenően is megjelenjen a magasan kvalifikált elméleti szakemberek munkája a mindennapi gyakorlatban.

Kérjük, Tisztelt Miniszter Úr, hogy tegyen javaslatot a PhD- és DLA-fokozat mainál nagyobb mértékű figyelembevételére a szakvizsgához szükséges gyakorlati idő számítása során!

5. Nemzeti Kiválóság Program lehetséges jövőképe

Mindenképpen szükség van a Nemzeti Kiválósági Program folytatására, és a legfontosabb, hogy az új pályázati kiírások minél hamarabb, már az ősz folyamán jelenjenek meg. Az ösztöndíj megnevezésében továbbra is célszerű külön szerepeltetni, hogy ki a célközönség (pl. doktoranduszi, doktorjelölti, posztdoktori ösztöndíj), ami megkönnyíti az ösztöndíjak beazonosítását pl. a munkaerőpiac szereplői számára is. Nagyon fontos, hogy a pályázatok tervezhető módon, rendszeres időközönként (pl. évente két alkalommal: tavasszal és ősszel) kerüljenek meghirdetésre. Elengedhetetlen, hogy a vonatkozó szabályok ne változzanak meg a pályázati időszak alatt. Sajnos a korábbi ösztöndíjaknál rendszeresen előfordult, hogy a teljesítés közben változtak meg a szabályok. Továbbá törekedni kell a bürokrácia és a formalitások lecsökkentésére. Nem biztos, hogy szükséges egy személyhez kapcsolódó ösztöndíj esetében, hogy a pályázati anyaghoz tartozó nyomtatványokon a rektor és a gazdasági főigazgató aláírásának együttes szerepeltetése.

Javasoltak a rendszeres, félévente meghirdetett ösztöndíj pályázatok. A forrásoknál nem lehet eltekinteni az EU-támogatásból származó célzott támogatások

bevonásától, ugyanakkor törekedni kell arra, hogy a pályázati felhívások a költségvetési ciklusok közötti átmeneti időszakban is meghirdetésre kerüljenek, akár más állami források bevonásából. Az ösztöndíjak továbbra is egy évre vonatkoznak, azonban a köztes beszámolási kötelezettség csak az első félév végén és a harmadik negyedév végén javasolt. A kutatás elvégzéséhez alapos szakirodalom-kutatásra van szükség, amihez elengedhetetlen az első negyedév, ráadásul egy negyedév alatt eleve lehetetlen jelentős kísérleti vagy kutatási eredményeket felmutatni. Tisztázandó a határon túli magyar PhD/DLA hallgatóknak szóló pályázati felhívás pontos célközönsége, illetve ennek tartalma.

Arra kérjük Miniszter Urat, hogy kezdeményezze egy új Nemzeti Kiválóság Program mihamarabbi folytatását!

6. A doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosítási rendszere

Ma Magyarországon nem létezik átfogó, összehasonlításra, valamint minőségfejlesztésre alkalmas, a doktori képzést mérő minőségbiztosítási rendszer. Hiányzik a doktori képzés céljainak átfogó definíciója, valamint a doktori képzés minőségi értékelésének komplex rendszere. Részcélakat és egyes elemeket vizsgáló minőségellenőrzési tevékenységeket több szervezet is folytat. Célunk e hiányok orvoslása, amely csak az érintett szervezetek (doktori képzést folytató intézmények, MAB, ODT, EMMI, OH és a DOSZ) kooperációjában valósulhat meg. A rendszer kiépítésére – melynek kezdeti lépéseit megkezdtük - és fejlesztésére egyértelműen szükség van, ehhez azonban kooperációt, szakembergárdát és forrásokat szükséges biztosítani.

Ezúton kérjük, Tisztelt Miniszter Urat, hogy támogassa elképzeléseinket, valamint azt, hogy a Nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény következő, minisztérium által kezdeményezett módosításakor, a DOSZ törvényi meghatározása egészüljön ki azzal, hogy a szervezet részt vesz a doktori képzés és fokozatszerzés minőségbiztosítási rendszerének kialakításában.

7. Részvétel a MAB munkájában és a levelező doktori képzés rendszere

A HÖOK hosszú évek óta sikeresen vesz részt hallgatói szakértői útján a felsőoktatási intézményeket akkreditáló MAB látogató bizottságok munkájában éppúgy, mint a szakok párhuzamos akkreditálásában. Célszerű lenne a DOSZ-t is bevonni a doktori iskolák akkreditációjába, ezzel új aspektusokkal gazdagítva az elvégzendő vizsgálatot.

Időről időre visszatérően merül fel a levelező tagozatos doktorképzés minőségének kérdése. Az egyes intézményekben kiemelten jelen lévő képzési forma bizonyos oktatói-kutatói körökben komolyan megkérdőjelezi az ott folyó képzések színvonalát, a kiállított fokozatok erejét.

A DOSZ szerint az egyes intézményekben jelen lévő esetleges rossz gyakorlat miatt nem lehet az egész levelező munkarendű doktori képzés rendszerének eredményeit megkérdőjelezni. A versenyszférában megjelenő kutatás-fejlesztési és innovációs potenciál fellendítése és a magán K+F szektor megerősítése szempontjából nélkülözhetetlen a levelező tagozatos doktorképzés működése.

Arra kérjük Miniszter Urat, hogy az EMMI a MAB-bal és a DOSZ-szal együttműködésben dolgozza ki a levelező tagozatos doktorképzés részletes szabály- és feltételrendszerét!

8. A doktoranduszi ösztöndíjak reálértékének konszolidációja a doktoranduszok megélhetési költségeinek tükrében

A jelenlegi doktorandusz ösztöndíj az állami finanszírozású képzésben havonta 100.555 Ft. Szervezetünk kutatással próbálta feltárni, hogy egy doktorandusz átlagosan milyen összegből tud megélni egy, illetve bemutatni az egyes régiók közti különbségeket is a megélhetési költségek területén.

Költségszámításunk során törekedtünk a takarékosagra, de emellett figyelembe vettük egy értelmiségi fiatal tudományos, kutatási, szociális, kulturális szükségleteit és az egészséges életmódhoz szükséges kiadásokat is. Emellett az olyan speciális szakmai célú kiadásokat is megjelenítettünk, mint például a konferenciák költsége, könyvek, jegyzetek ára. További fontos aspektus, hogy ez a korosztály jellemzően életének azon szakaszában van, ahol megjelenik az önálló lakhatási feltételek kialakítása (pl. lakástakarék, -biztosítás költségei) és a családtervezés, a gyermekvállalás igénye is, melyek további kiadásokat eredményeznek.

Költségkalkulációnk alapján megállapítható, hogy a havi 100.500 Ft a minimum költségekre sem elég, abból a doktoranduszok nem tudnak megtakarítani, ráadásul mértéke a Központi Statisztikai Hivatal által közzétett magyarországi nettó átlagbért sem éri el. A doktorandusz tehát kénytelen többletmunkát, feladatokat vállalni megélhetésének biztosítására, amely gyakran a doktori tanulmányok, a kutatás, a disszertációírás rovására megy, hiszen legtöbbször ezek a többlettevékenységek egyáltalán nem, vagy csak részben kapcsolhatók a doktori tanulmányokhoz. Ebből adódik aztán a fokozatszerzés időbeli kitolódása és a pályaelhagyások.

Ezek tükrében a Doktoranduszok Országos Szövetsége arra kéri Tisztelt Miniszter Urat, hogy legyen szíves javasolni az ösztöndíjak minimum 150.000 Ft-ra történő emelését!